

KRIMINAL S VOJNIM ODLIČJIMA

Senad MEĆETOVIĆ

Već duže od decenije kriminalci oba entiteta u Bosni i Hercegovini djeluju organizovano i za počinjena krivična djela izuzetno rijetko odgovaraju. Iza njih stoje političari i uticajne stranke kojima odgovara jedinstveni kriminal, ali ne i jedinstvena policija

---

ORGANIZOVANI KRIMINAL U BOSNI I HERCEGOVINI

postoji. To se nakon analiza, izjava kompetentnih osoba i uvidom u statistike jasno može vidjeti. Samo je sporno kada je nastao, odnosno kada su se kriminalci iz BiH i susjednih zemalja, pa i šire iz okruženja, “uvezali” i počeli sa sinhronizovanim djelovanjem koje ponajviše podsjeća na američku mafiju. Odnosno, na gangove na čijim čelima su istaknute i decenijama s kriminalom povezane porodice.

Za vrijeme bivše Jugoslavije organizovanog kriminala u Bosni i Hercegovini, sa sigurnošću se može tvrditi, nije bilo, kao ni u drugim republikama i pokrajinama SFRJ. Izuzetak je, možda, jedino Beograd, nekadašnja jugoslovenska prijestolnica, u kojoj su se kriminalci još krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih godina povezali u grupe ili bande koje su djelovale po Srbiji i Zapadnoj Evropi. Međutim, i u to doba policija se uspješno nosila s tim problemom i ne samo da ih je držala pod kontrolom, nego ih je često znala koristiti i za “državne interese”. Kriminalci su za Službu državne bezbjednosti obavljali razne zadatke širom Evrope, a za uzvrat su im bili opraštani pojedini “ispadi” i mogli su nekažnjeno uživati u tadašnjoj Jugoslaviji.

U to vrijeme Bosna i Hercegovina je bila jedna od najmirnijih i najbezbjednijih republika bivše Jugoslavije. I u njoj je postojala šačica kriminalaca koji su, uglavnom, “radili” po evropskim metropolama, vraćali se povremeno u BiH i trošili “zaradeni” novac iz inostranstva, dobro vodeći računa da se ne ogrješe o domaće zakone. Tako je bilo sve do agresije na Bosnu i Hercegovinu. Agresiju na BiH je pratilo i organizovanje kriminalaca i njihovo povezi-

vanje koje traje do današnjih dana. Rat su najbolje iskoristili kriminalci kojima, ne samo da su oprošteni i zaboravljeni ranije i tokom agresije počinjeni grijesi, nego su postali “zaslužni i priznati građani”, koji danas najčešće uživaju veće privilegije nego prijeratni zaslužni radnici, političari, naučnici...

Kriminalci su tokom agresije postajali i komandanti ili visoki oficiri vojnih i policijskih jedinica, a mnogi su čak odlikovani, bez obzira u kojoj su vojsci ili policiji bili. A takvih je vojski i policija bilo gotovo bezbroj – od legalnih i političkom voljom organizovanih, do raznih paravojnih i parapolijskih jedinica. Političke vođe sva tri većinska naroda u BiH ne samo da su znale, nego su i podržavali kriminalce u vojskama i policijama. Gotovo sa sigurnošću se može reći da su političari zapravo bili mecene kriminalaca koji su za njih odrađivali prljave poslove, a za uzvrat bili ne samo amnestirani, nego i novčano izdašno nagrađivani. Zato je današnja socijalna slika Bosne i Hercegovine tragična. Političari i kriminalci su iz rata izašli enormno bogati, a visoki i srednji prijeratni stalež osiromašen. I to tako traje 13 godina nakon što su “ratne sjekire” zakopane u Dejtonu. Isto tako, sve uticajne političke stranke u BiH, među sva tri većinska naroda, i dalje imaju “svoje” kriminalce koji im čine razne usluge, i kojima političari, naravno, kao protuuslugu svojim uticajem obezbjeđuju stopiranje desetina krivičnih prijava. Uz to, i političari i kriminalci dobro materijalno profitiraju.

Prema crnim hronikama koje svakodnevno objavljuju mediji u BiH, čini se da se policija koja ima pune ruke posla uspješno bori protiv kriminalaca. Ali, nekoliko dana nakon hapšenja, umjesto iza rešetaka, kriminalci su ponovo na slobodi i kreću u nove protivzakonite akcije. To je postala svakodnevica u Bosni i Hercegovini. Policija vrlo često hapsi iste likove, a oni na volšeban način prije izađu na slobodu nego što dođu pred sudije i tužioce.

“Policija je danas u izuzetno teškoj situaciji. Pod pritiskom smo medija i javnosti, većina pokušava stvoriti sliku da ne radimo dobro i kako treba, međutim, odgovorno tvrdim da nije tako. Policija radi izuzetno efikasno i profesionalno, što se može dokazati rezultatima. Najteža krivična djela rješavamo i počiniocima privodimo tužilaštvima, ali se oni ipak brzo nađu na slobodi. Jednostavno, sadašnji zakon je takav da za krivična djela za koja nije zapriječena kazna veća od pet godina tužiocima nemaju osnov za traženje pritvora od 30 dana, tako da kriminalce najčešće puštaju nakon 24 sata. Često se dešavalo da jednog dana uhapsimo kriminalce, predamo ih tužilaštvu, a onda ih sutradan opet hapsimo pri izvršenju istog krivičnog djela” – iskustva su komesara policije Kantona Sarajevo Himze Selimovića. Sarajevski kanton, inače, zbog veličine i broja stanovnika prednjači po broju kriminalnih djela.

74 | Selimović je pokrenuo akciju kojom pokušava da u Federalnom parlamentu izdejstvuje inicijativu za izmjene pojedinih odredbi postojećeg Krivičnog za -

kona Federacije BiH. On traži da se za teža krivična djela omogući određivanje pritvora od 30 dana, da se za nošenje oružja bez dozvole predvide zatvorske kazne do tri godine i slično. "Policija ne može pokrenuti inicijativu za izmjene zakona. To mogu učiniti poslanici. A dok se ne izmjene neke zakonske odredbe koje su danas na snazi, policija ne može biti efikasna. Znači, mi ćemo maltene svaki dan hapsiti jedne te iste kriminalce, sudovi će ih puštati, a oni će bez razmišljanja opet u ista krivična djela i tako beskonačno. Zato se i dešava da se kada ih uhapsimo poznati kriminalci smiju policajcima", tvrdi komesar Selimović.

Govoreći za sarajevski dnevnik "Oslobođenje" o organizovanom kriminalu, Selimović je istakao da se pre svega radi o bandama iz oba entiteta, Federacije i Republike Srpske, povezanim oko krađa automobila, prometa narkotika i drugih krivičnih djela. On je naveo i sve bolju saradnju entitetskih policija, zajedničke akcije u kojima su razbijene neke organizovane kriminalne grupe i slično. Međutim, postoje i propusti u radu policija koji se moraju prevazići političkom voljom i dogovorima. Ali, postojeća politička struktura je očigledno nezainterosovana za bilo kakve promjene u policiji, posebno za poboljšanje njene efikasnosti u borbi protiv organizovanog kriminala. Jer, već mjesecima međunarodna zajednica u BiH (Ured OHR i EUPM) pokušava ustrojiti jedinstvenu policiju organizovanu u pet regija, sa ograničenim uticajem entitetskih ministarstava unutrašnjih poslova. Nakon brojnih sastanaka i pokušaja dogovora, Narodna skupština Republike Srpske je odbila jedinstvenu policiju i predloženi ustroj. A, bez jedinstvene policije nema efikasne borbe sa organizovanim kriminalom u Bosni i Hercegovini.

Već duže od decenije kriminalci oba entiteta djeluju organizovano, dogovaraju se bez problema i mnogo efikasnije od političara obavljaju svoje prljave poslove i, na kraju, izuzetno rijetko odgovaraju za počinjena nedjela. Iza njih stoje političari i uticajne političke stranke kojima odgovara jedinstveni kriminal, ali ne i jedinstvena policija. Najbolji primjer je da okorjeli kriminalci koji se nađu pred sudijama zbog ubistava, trgovine narkoticima i drugih teških krivičnih djela budu oslobođeni ili dobiju nerazumno niske kazne. Kada bi policija u BiH bila odvojena od politike, brzo bi bio postignut dogovor o zajedničkom radu i borbi protiv kriminala. Jer, policajcima profesionalcima, ma koje nacije bili, je posao i interes da stanu na put okorjelim kriminalcima i organizovanim kriminalnim grupama.

"Prije raspada bivše Jugoslavije policija u Bosni i Hercegovini je bila najuspješnija i najefikasnija. Imali smo profesionalce koje su uvažavali od Triglava do Đevđelije. Za rasvetljavanje teških krivičnih djela kao što su ubistva i terorizam koja, recimo, nisu uspevale da riješe policije u Beogradu, Zagrebu, Skoplju, Dubrovniku i drugim dijelovima Jugoslavije, pozivani su inspektori iz

BiH. I, nijedno krivično djelo na kojem smo tada radili nije ostalo nerasvijetljeno” – sjeća se Dragan Mioković, profesionalni policajac već duže od dvije decenije. On je rat proveo u Sarajevu, a danas je šef analitike MUP-a Kantona Sarajevo. Mioković ocjenjuje da Bosna i Hercegovina i danas ima respektabilan policijski kadar, spreman da se uhvati u koštac sa najokorjelijim kriminalcima i kriminalnim bandama. On tvrdi da bi policija za nekoliko mjeseci mogla uvesti red u svaki dio države, ali i da će, sve dok politika bude kočila ujedinjenje i efikasan rad policije, bande u BiH iz dana u dan biti sve organizovanije i efikasnije u svom djelovanju.

Sarajevo je, kao prijestolnica i najbogatiji grad u BiH, za kriminalce najinteresantnije. U njemu su smještene gotovo sve međunarodne institucije, Predsjedništvo, Vlada, većina ministarstava. Životni standard je iznad prosjeka BiH, više je novca u opticaju, voze se noviji i skuplji automobili. Zato su svi oblici kriminala u Sarajevu daleko iznad prosjeka BiH. Prošle godine je, na primjer, u Sarajevu ukradeno oko dvije hiljade vozila. Manje od pola policija je pronašla, a dio su vlasnici otkupili od kriminalaca, o čemu nisu ni obavjestili policiju. Droga u Sarajevo ulazi sa svih strana, najčešće preko Republike Srpske. Od početka ove godine otkrivene su dvije grupe dilera droge i narkomana koje su radile u sprezi. Reč je o bandama iz Sarajeva i susjedne Lukavice, dakle iz dva entiteta. Zajedničkom akcijom policija Sarajeva i Istočnog Sarajeva u zadnje vrijeme otkriveno je nekoliko grupa koje su se organizovano bavile krađama vozila, pa i pljačkama banaka. Ali, sve to, naravno, nije dovoljno.

Poznato je, a dobrim dijelom i potvrđeno u izvorima u policiji, da su trenutno u Sarajevu formirana dva lobija kriminalaca – albanski i sandžački – te da je unazad nekoliko mjeseci došlo do sukoba interesa među njima, što je rezultiralo brojnim obračunama i pucnjavama. Ranjenih i mrtvih, do sada, nije bilo ali se strahuje da bi uskoro mogle početi “da padaju glave”. Za žrtve među kriminalcima malo ko brine, ali postoji bojazan da će u njihovim međusobnim pucnjavama poginuti i nedužni građani koji se zateknu blizu mjesta obračuna.

Nedavno su u Sarajevu, zbog pucnjave, uhapšeni članovi porodice Keljmen - di, vlasnici hotela “Casa grande” na Ilidži. Komesar policije Himzo Selimović kaže da je akcija hapšenja uspjela jer su za nju znali samo on i njegov najbliži saradnik. Policajci su zatekli Nasera Keljmendija sa mobitelom u rukama, dok je nekog s druge strane pitao zašto mu na vrijeme nije javio da specijalci spremaju upad u njegov hotel. Nakon hapšenja i određivanja pritvora policijski komesar je izjavio da misli da iza Keljmendija i drugih krupnijih kriminalnih zvjerki stoji neko jako moćan i uticajan, ne želeći da špekuliše da li se radi o političarima.

Ni u Republici Srpskoj situacija nije bolja nego u Federaciji BiH ili Sara - jevu. I tamošnja policija je u svakodnevnim borbama sa kriminalcima i banda - ma. Posebno je teško, što je i za očekivati, u Banjoj Luci, Trebinju i Bijeljini, jer se radi o velikim gradovima. Nedavno je razbijena banda kradljivaca vozi - la u Banjoj Luci, a radilo se o kriminalcima iz Foče i Višegrada. U Bijeljini je otkriven auto otpad na kojem su rasklapana i u dijelovima prodavana ukrade - na vozila, a na graničnom prelazu Pavlovića most nedavno je otkrivena pošilj - ka od 19 kilograma heroina velike čistoće. U posljednjih godinu dana Centar javne bezbjednosti Trebinje je zaplenio više paketa marihuane teških po dese - tine kilograma.

Osim toga, poznato je da političari u BiH, posebno oni iz RS, imaju svoje ljude i u graničnoj policiji, te da preko njih svojim "poslovnim igračima" omo - gućuju da bez carina i poreza uvoze u šlepere različite robe. Najčešće je riječ o šleperima sa visokotarifnom robom (nafta i naftni derivati, cigarete, alkohol...), a u velikim pošiljkama se, kada ih policija otkrije, nerijetko zateknu i značajne količine droge. Šverc narkotika, posebno heroina, postaje, čini se, "privredna grana" u Bosni i Hercegovini. Policija je utvrdila da postoji nekoliko puteva pre - ko kojih heroin s Istoka ulazi u BiH, a onda nastavlja put preko Hrvatske i Slo - venije u velike centre Zapadne Evrope. Najčešća polazna stanica je Turska, oda - kle se kamionima heroin transportuje do BiH, a ovdajšnja mafija ga dalje, svo - jim kanalima, prosljeđuje u Njemačku, Francusku, Holandiju...

Posljednjih godina turski, bugarski ili policajci SCiG ili BiH su u više navra - ta otkrili i zaplijenili neke od velikih heroinskih pošiljki. Nakon toga u Saraje - vu je dolazilo do pucnjava i ubistava, a žrtve su najčešće bile Sandžaklije sa privremenim boravkom u BiH. Bande su se sukobljavale jer su smatrale da je konkurencija "provalila" pošiljku, kako bi im preuzela unosan posao. Na poslo - vima sa švercom cigaretama, kako se priča, obogatili su se mnogi čelnici poli - cijie u oba entiteta. Bivši ministar MUP-a Kantona Sarajevo je tako stekao do - bar imetak, jer su preko njega šverceri znali kada treba "provući" šleper "Marl - bora" u Sarajevo. A na jednom šleperu u prvoj ruci se zarađivalo oko pola mi - liona maraka. Danas je situacija nešto bolja, cigarete se ne švercuju kamioni - ma, a tržište u dobroj mjeri kontrolišu domaći proizvođači i legalni uvoznici.

Ovo je samo dio priče o organizovanom kriminalu u BiH. Počeli smo je sa agresijom i političarima, pa ćemo sa njima i da je završimo. Kada se u BiH dogodi ubistvo, policija u bilo kojem dijelu države djeluje efikasno i pronade ubice. Kada je u pitanju šverc cigareta, narkotika, alkoholnih pića..., policijski bilteni su svakodnevno puni vijesti o zapljenama nekoliko desetina šteka ciga - reta, grama raznih droga ili nekoliko paketa pića. Efikasnost policije svako - dnevno se dokazuje i hvatanjem nasilnika, provalnika, džeparoša i drugih "sit - nih" kriminalaca. Problem je, dakle, u krupnim pošiljkama, u kojima u BiH

ulaze kamioni cigareta, alkoholnih pića, stotine kilograma narkotika i drugih roba. I njih, iako rijetko, policija uhvati, ali najveći dio uđe bez kontrole i izlazi na tržište BiH bez plaćanja carina i poreza. Iza takvih pošiljki, gotovo je sigurno, stoje ljudi iz vrha politike i uticajne političke partije. Kao dokaz za ove sumnje dovoljno je samo pogledati s kakvim bogatstvom danas raspolažu političari i bivši policijski funkcioneri.

Zapadna Hercegovina i dio srednje Bosne vrvi od skupocjenih vila od kojih svaka ponaosob vrijedi nekoliko miliona maraka. Vlasnici tih velelijepih luksuznih zdanja su istaknuti bivši ili sadašnji funkcioneri HDZ-a, vlasnici firmi iza kojih stoje istaknuti jastrebovi navedene stranke ili sama stranka. Isto je i u Sarajevu, Bihaću, Zenici, Tuzli, Banjoj Luci, Bijeljini, Trebinju ili bilo kojoj drugoj čaršiji u BiH. Tamošnji prvaci SDA i SDS, te njihove firme i poslovni "saradnici" posjeduju imperije stečene isključivo na kriminalu i u sprezi s kriminalcima.

Bosanskohercegovački mediji su, istina rijetko i stidljivo, pisali o političarima tri nacionalne i najjače partije u BiH. Navedeno je bogatstvo koje su stekli, ali je pisano i o onome čime su raspolagali prije rata – pri čemu sva ta imovina koju su svi zajedno imali ranije, staje na jedan arak papira. Danas su oni prebogat i za standarde visokorazvijenih zemalja. Političari nacionalnih stranaka u BiH prividno su netrpeljivi jedni prema drugima i bore se tobože "samo i isključivo za interese svojih naroda" iako zapravo funkcioniraju savršeno dobro i organizovano.

Jedini interes svih naroda u BiH je da se zaustavi kriminal, imenuju počinioci i obezbijedi normalan i siguran život svima. Ali, kada je SDP predložio da Dom naroda uvrsti u dnevni red i stavi na glasanje prijedlog da se ispita porijeklo imovine svih građana u BiH i da se nelegalno stečena imovina oduzme, SDS, SDA i HDZ nisu htjeli ni razgovarati o tome, i ni pomislili nisu da prijedlog uvrste u dnevni red.

Na kraju valja citirati jednog hercegovačkog političara i tajkuna iz HDZ-a, koji je neposredno nakon Dejtonskog sporazuma i priča o kriminalu i načinu na koji su pojedinci stekli bogatstvo rekao: "Rat je gotov i šta se tu ima pričati. Ko je šta jamio, jamio je".